

Innspill til behandlingen av forslaget til Statsbudsjett 2022

Næringskomiteen	25.oktober 2021
Kontakt for oppfølging: Områdedirektør Anne Kjersti Fahlvik	
Telefon: 400 63 500	E-post: akf@forskningsradet.no

Solberg-regjeringens forslag til statsbudsjett vil ikke gi det taktskiftet i satsingen på forskning og innovasjon som Norge trenger. Omstilling av en oljeavhengig økonomi er i gang for å sikre eksportinntekter fra og arbeidsplasser i nye næringer, og møte behovene til en aldrende befolkning. Den nye regjeringen har satt som mål å øke norsk eksport utenom olje og gass med minst 50 prosent og vil øke FoU-investeringene til 3 prosent av BNP innen 2030. Dette vil ikke skje av seg selv. Regjeringen har forpliktet seg til 1 prosent av BNP på FoU og forslaget innebærer 1,07 prosent av BNP. Det er mindre enn mange land vi konkurrerer med. Forskningsrådet har anbefalt at det offentlige investerer minst 1,25 prosent. Dette er tråd med Europakommisjonens anbefaling på 1,25 % for alle EU-land. Det vil tilsis et samlet budsjett til forskning og innovasjon på i overkant av 50 mrd. kroner, mens regjeringen foreslår 42,7 kroner til FoU i 2022.

Forskningsrådet har tatt til orde for et bredt tverrpolitisk omstillingsforlik i Stortinget. Landet har ikke en forpliktende plan for et Norge etter oljealderen og den omstillingen som kreves. Det er dette Stortingets og regjeringens mest påtrengende oppgave. De politiske partiene må søke sammen om ambisjoner og retning. Hurdalsplattformen inneholder mangegode, fragmenterte tiltak for omstilling. Regjering og Storting må tenke helhetlig og sikre en langsiktig satsing på forskning og innovasjon for å muliggjøre omstillingen, i samarbeid mellom næringsliv, offentlig sektor og akademia. Vi må satse store midler der vi har størst fortrinn, som fornybar energi og industri, hav, helse, IKT og digital teknologi. Tempoet øker i det globale kappløpet om utvikling av nye teknologier og løsninger knyttet til bærekraft og digital transformasjon. Norge trenger tilsvarende rammer og satsinger på en forsknings- og innovasjonsbasert grønn giv som andre land.

Det er positivt at Grønn plattform styrkes med en ny utlysning på ca. 250 mill i 2022 – om lag halvparten over Forskningsrådets budsjett. Grønn plattform er det første fellesoppdraget til Forskningsrådet, innovasjon Norge og SIVA for grønn omstilling av næringslivet. Satsingen kobler forskning og marked gjennom samarbeidsprosjekter med næringslivet og forskningsinstitutter. Solberg-regjeringen foreslår også å omprioritere 58 mill. kroner fra Forskningsrådets avsetninger til den nye utlysningen av Grønn plattform.

Det er også gledelig med den foreslåtte veksten i grunnfinansieringen til de teknisk industrielle forskningsinstituttene med 29,2 mill. kroner. De teknisk-industrielle instituttene er de viktigste FoU-samarbeidspartnere til store deler av det FoU-aktive næringslivet. Gjennom grunnbevilgningen vil instituttene bygge kompetanse og kapasitet for den grønne, digitale omstillingen. Norske institutter har lav grunnbevilgning og flere uavhengige rapporter peker på at de ikke har gode nok rammebetingelser for i tilstrekkelig grad å kunne bidra til omstilling.

Det er uheldig at det foreslås et uspesifisert kutt i løpende næringsrettet FoU-aktivitet på totalt 118 mill. kr, hvor drøyt 110 mill. kroner er tatt på post 920.50. Dette er ikke det Norge trenger i en situasjon der næringslivet står overfor store utfordringer når det gjelder rask omstilling og markedstilpasning. Dette kuttet vil ramme igangsatt og planlagt aktivitet gjennom midler som tidligere er bevilget fra Stortinget til næringsrettet FoU. Solberg-regjeringens budsjettforslag innebærer et kutt snarere enn en vekst for næringsrettet FoU for grønn omstilling.

Tiløkningen til Forskningsrådet fra bedrifter er rekordstor i 2021. Likevel får Forskningsrådet stadig lavere budsjetter til å støtte et næringsliv som er i ferd med å omstilles til grønn verdiskaping og sysselsetting. Regjeringens ambisjoner om vekst i FoU i næringslivet er høye. Innovasjonsprosjekter er et viktig grep for å øke FoU i norsk næringsliv i tråd med regjeringens mål om målet i Hurdalplattformen om at næringslivets FoU-innsats skal utgjøre 2 prosent av BNP innen 2030. Bedrifter har i 2021 søkt om 4,9 mrd. kroner og

Forskningsrådets tilgjengelige beløp er 1,3 mrd. – **og vil bli lavere i 2022 uten en vekst på minst 300 mill. kroner.** Forskningsrådet bidrar til at små og store bedrifter i hele landet tar i bruk FoU i sitt utviklingsarbeid. Det er solid tilsøkning fra tradisjonelt sterke områdene som bl.a. energi, havbruk og prosessindustri, og nå også stor vekst fra bl.a. bygg og anlegg, helse, IKT og ulike tjenestenæringer.

Ordningen for studententreprenørskap er foreslått flyttet fra Forskningsrådet og omgjort til en ordning for bedriftsetablering i strid med våre og sektorens råd. Ordningen er viktig for å bygge entreprenørskapskompetanse i utdanningsinstitusjonene og hos nyutdannede. OECD har påpekt at det kommer for lite nyskaping og patentering fra utdanningsinstitusjonene og ordningens hensikt, innretting og målgrupper treffer her og er i tråd med Forskningsrådets rolle og ansvar i virkemiddelapparatet. Områdegjennomgangen skal forenkle for brukerne og effektivisere virkemiddelapparatet. Solberg-regjeringens forslag om å flytte ordningen til Innovasjon Norge er et brudd med denne intensjonen. Ordningen er også planlagt evaluert i nærmeste fremtid, og endelig beslutning bør i alle tilfelle avvende evalueringen.

Det er gledelig at Solberg-regjeringen foreslår å støtte opp under nasjonalt og internasjonalt forskningssamarbeid på innenfor hav, som er særlig viktig for Norge. Det foreslås å sette av 10 mill. kroner til Forskningsrådets havsekretariat for å følge opp havforskningstiåret. Den samlede innsatsen knyttet til Havforskningstiåret står imidlertid ikke i et rimelig forhold til Norges rolle som havnasjon.

Staten fortsetter å inndra eller omdisponere midler fra Forskningsrådets avsetninger for femte år på rad. Det er i ferd med å føre til full brems i utlysning av midler de nærmeste årene for å dekke allerede inngåtte forpliktelser. Inntektsnivået fra 2020 blir tilbakeført i 2022, men inntektstapet på 1,7 mrd. kroner medfører i verste fall at hele årsbevilgningen til noen områder kun dekker av inngåtte forpliktelser. Forskningsrådet har 27 mrd. kroner i framtidige kontraktsfestede forpliktelser overfor forskningsinstitusjonen, bedrifter og offentlig sektor. Regjeringen foreslår å omprioritere 42 mill. kroner fra avsetningene i Forskningsrådet til satsing på fremtidens havbruk og 58 mill. kroner til Grønn plattform (100 mill. kr. på NFDs budsjett). 20 mill. kr. på LMDs budsjett er også gjenbruk av midler som allerede er bevilget til Forskningsrådet, og langt på vei allerede er satt i arbeid for å oppfylle andre bevilgningsformål. **Dette vil føre til at disse bevilgningsformålene må bremse og nedskalere sine utlysningsaktiviteter.**

Ytterligere reduksjoner i virksomhetsbudsjettet på 40 mill. kroner vil svekke Forskningsrådets evne til å ivareta sitt brede samfunnsoppdrag overfor forvaltningen og forskningssektorene. Virksomhetsbevilgningen har dermed blitt kuttet med 178 mill. kroner fra 2016 til 2022, en reduksjon på 23 prosent. Dette er i hovedsak ekstraordinære kutt, utover ABE. Forskningsrådet har vært i front i digitalisering blant forskningsfinansierende organisasjoner internasjonalt, og mye effektiviseringspotensialet er allerede tatt ut. I 2020 tilsvarte virksomhetskostnadene under 7,1 prosent av FoU-budsjettet.

Det er viktig for omstillingsevnen at Norge har et heldekkende og velfungerende virkemiddelapparat, som kan stimulere til og legge til rette for forskning, innovasjon og utvikling i næringslivet. Kuttene i bevilgninger til Forskningsrådet og de øvrige aktørene i virkemiddelapparatet, fører til tap av framdrift og kompetanse som vil være avgjørende når regjeringens mål for FoU-innsats i næringslivet skal realiseres.

Forskningsrådets forslag til endringer i Prop 1 S (2021-2022) på Nærings- og fiskeridepartementets budsjett:

Kap 920 post 50	Foreslås økt med 321 mill. kroner (hvorav 21 mill. flyttes fra 2421.50)
	110 mill. kroner i uspesifisert kutt på posten reverseres og satsingen på innovasjonsprosjekt i næringslivet styrkes med 190 mill. kroner. STUD-ENT videreføres som en ordning rettet mot utdanningsinstitusjonene og midlene (21. mill. kroner) tilbakeføres til Forskningsrådet